

UT2. La perspectiva de gènere i la inclusió a la intervenció social

Metodologia de la intervenció social – CFGS TIS

ÍNDEX

1. **Perspectiva de gènere en la intervenció social**
2. **Orígens de la desigualtat**
3. **Marc legal internacional**
4. **Marc legal estatal i autonòmic**
5. **Llenguatge no sexista**
6. **Perspectiva de gènere com a eina d'intervenció**
7. **Interseccionalitat**

1. Perspectiva de gènere en la intervenció social

1. Perspectiva de gènere en la intervenció social

- **Àmbit de l'educació:** encara és perceptible l'existència d'estudis on hi predominen més els homes i altres que hi predominen més les dones.

- **Món laboral:** existeix desigualtat salarial entre homes i dones, sostre de vidre, problemes de conciliació familiar i laboral que afecten especialment a les dones.

- **Política:** és notòria l'escassa presència de dones en llocs de més responsabilitat.

- **Vida domèstica:** moltes dones es continuen encarregant majoritàriament de les tasques de casa i la cura dels fills.

- **Violència de gènere:** és una de les situacions més greus de la desigualtat de gènere.

1. Perspectiva de gènere en la intervenció social

Així doncs, la **perspectiva de gènere** és la consideració i metodologia que permet identificar, qüestionar i valorar les situacions desigualtats de les dones pel fet de ser-ho.

Diferència vs. igualtat

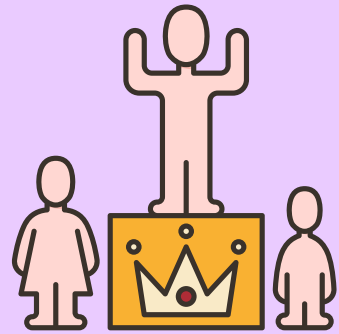
Diferència: tret constitutiu dels éssers humans (cultura, edat, sexe...), és enriquidor.

Igualtat: mateixos drets i deures, mateixes oportunitats i possibilitats accés a recursos.

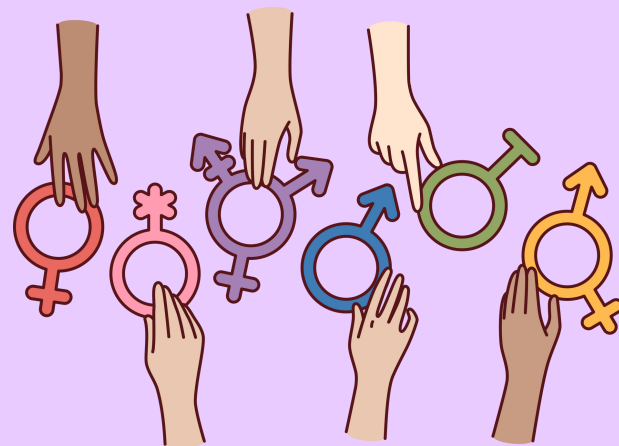
Activitat d'aula. Conèixes i saps diferenciar aquests conceptes?

Patriarcat

Sexe

Androcentrisme

Gènere

Rols de gènere

Conceptes clau

- **PATRIARCAT:** sistema de domini institucionalitzat que estableix la subordinació i la invisibilització de les dones així com tot allò vinculat a “el femení”, donant lloc a una situació de desigualtat a partir de la pertinença a un determinat “sexe biològic”.
- **SEXE:** característiques físiques i biològiques que existeixen entre dones i homes determinades per la composició cromosòmica o la presència d'un òrgan genital determinat.

Conceptes clau

- **GÈNERE:** construcció social, i conseqüentment també cultural, que assigna diferents trets, actituds i comportaments a cadascun dels sexes. S'aprèn a través del procés de socialització. És canviant segons el context i el moment històric.
- **ROLS DE GÈNERE:** atribució diferenciada de comportaments a cada sexe (feminitat i masculinitat). Es construeixen a partir de la perspectiva de **L'ANDROCENTRISME** i de les seves creences i estereotips sobre ambdós sexes. Situa a l'home en el centre del món i invisibilitza la dona. Assigna una funció a cada rol.

Quin creus que és l'origen d'aquesta discriminació cap a les dones?

2. Orígens de la desigualtat

Històricament, la discriminació de les dones s'argumenta per les **diferències biològiques** i la funció de cada un dels sexes en la **tasca reproductiva** de l'espècie humana.

Així es va organitzant el món en un sistema binari a partir de la divisió sexe-gènere, assignant als homes un rol masculí i a les dones un rol femení de forma exclusiva i única.

El patriarcat és l'encarregat d'establir i crear mecanismes per perpetuar aquest binarisme sexe-gènere.

Act1. El missatge del patriarcat

Visualitzeu el discurs del personatge Gloria a la pel·lícula Barbie. Respon individualment:

1. Per què creus que el discurs comença amb “És literalment impossible ser una dona”? Hi estàs d’acord?
2. Identifica un mínim de cinc construccions que el patriarcat fa sobre les dones i que apareixen al discurs.
3. Què significa sororitat? Cerca els orígens del terme.
4. Quina és la teva opinió sobre el discurs del personatge de Glòria?

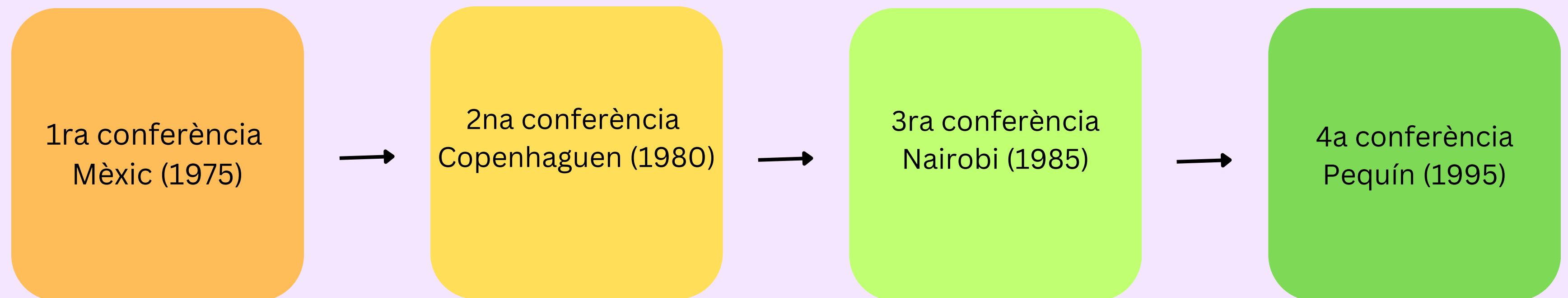
Barbie és una pel·lícula de comèdia estatunidenca basada en la línia homònima de nines de moda de Mattel i dirigida per Greta Gerwig, que va coescriure el guió amb Noah Baumbach. Barbie, tant la joguina com la pel·lícula, ha estat **objecte de múltiples crítiques**, tant extremadament **positives com negatives**, especialment des dels moviments feministes.

3. Marc legal internacional

Les **Nacions Unides** han impulsat al llarg del temps **polítiques d'igualtat d'oportunitats** amb la finalitat de millorar les estratègies i iniciatives d'actuació a tot el món en l'equilibri de les opcions dels homes i les dones. Aquestes polítiques d'igualtat s'han desenvolupat per mitjà de tractats, acords, convenis internacionals i, especialment, mitjançant **quatre conferències mundials**.

3. Marc legal internacional

Primera conferència a Mèxic (1975)

Aquesta any fou decretat per les Nacions Unides com l'Any Internacional de la Dona.

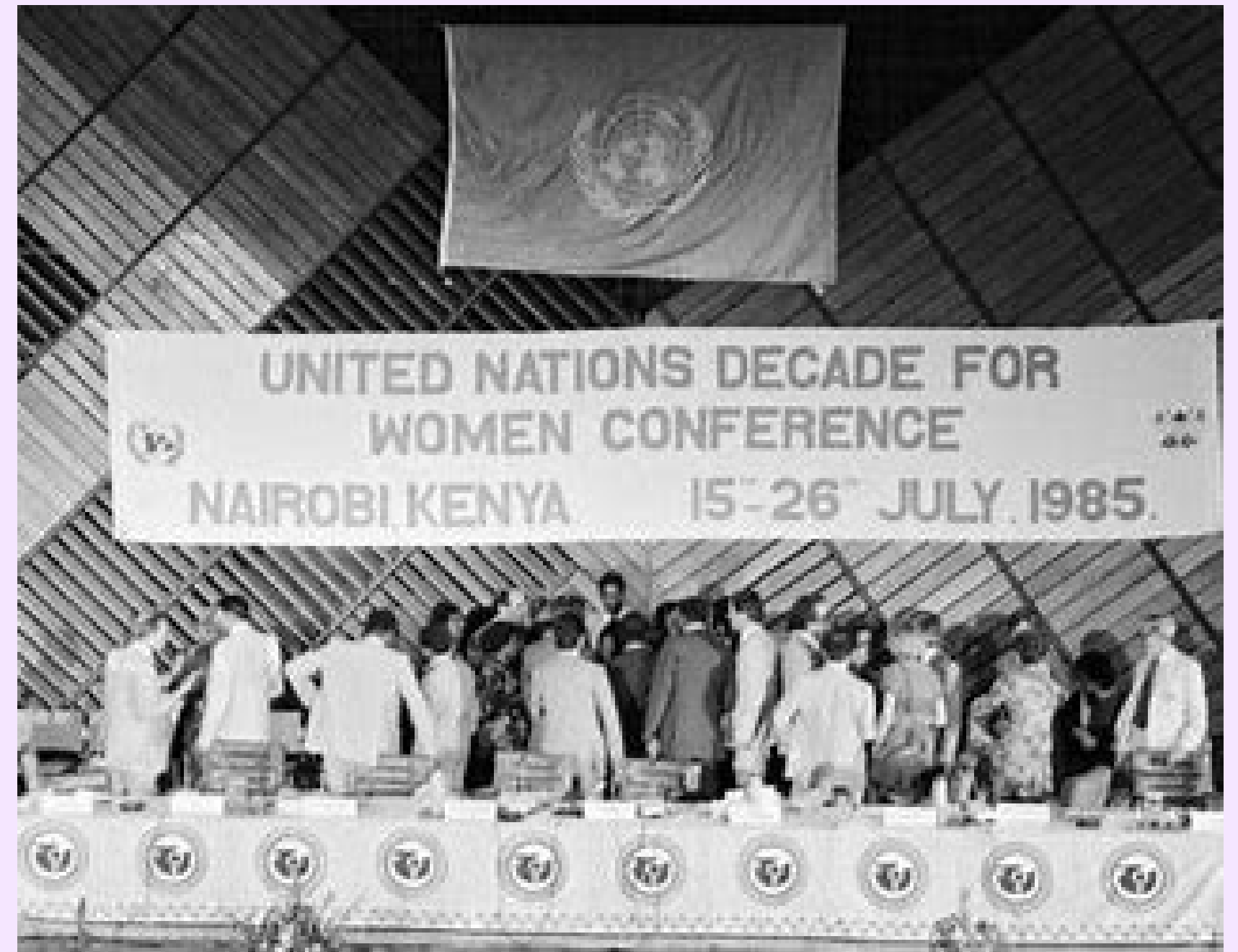
En aquesta primera conferència es va establir un **Pla d'Acció Mundial** i es va proposar elaborar la **Convenció per a l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació contra la Dona**, i es va aprovar el 1979.

3. Marc legal internacional

La segona conferència i la tercera es van celebrar a Copenhaguen (1980) i Nairobi (1985).

S'hi van avaluar els progressos en matèria d'igualtat de gènere i es van establir els nous objectius i les mesures d'acció pels propers anys.

3. Marc legal internacional

Quarta conferència a Pequín (1995)

Aquesta fou la més important. Es va elaborar la **Plataforma d'Acció de Pequín**, en la qual es van establir una sèrie d'objectius i mesures per al progrés de les dones i l'assoliment de la igualtat de gènere, després d'identificar **12 àrees d'intervenció prioritàries**. Alguns exemples NO ENTREN:

- Eliminació de la pobresa
- Foment de l'educació
- Dret a la salut i l'atenció sanitària (física i mental)
- Violències contres les dones (física, sexual, psicològica, en l'àmbit privat i públic)
- Conflictes armats
- Accés a l'economia i als recursos generadors de riquesa
- Dones al poder i en la presa de decisions
- Mecanismes institucionals per al progrés de les dones
- Els drets humans i les dones
- Mitjans de comunicació
- Medi ambient

3. Marc legal internacional

Aquesta conferència de Pequín va servir de referència per al seguiment posterior, atès que es va establir la realització d'exàmens quinquennals, és a dir, cada cinc anys.

Així, els anys 2000, 2005, 2010 i 2015 es va dur a terme l'avaluació dels principis plantejats a la Plataforma d'Acció de Pequín, valorant els progressos i, alhora, exhortant als governs a adoptar mesures necessàries per promoure l'aplicació dels compromisos en aquesta matèria.

4. Marc legal estatal

A Espanya, el desenvolupament d'una normativa sobre la igualtat d'oportunitats parteix de la **Constitució Espanyola de 1978**. A partir d'aquesta norma s'han desenvolupat una sèrie d'actuacions legislatives, la més important és la [Llei Orgànica 3/2007 de 22 de març, per a la Igualtat Efectiva de Dones i Homes](#).

4. Marc legal estatal

La **Constitució Espanyola de 1978** va manifestar el dret a la igualtat, superant les normes que en la legislació franquista situaven les dones en una situació d'inferioritat respecte als homes, tant en l'esfera pública com privada. La Constitució fa referència a la igualtat d'oportunitats en diversos dels seus articles:

- En l'**article 14** exposa que: *<els espanyols i les espanyoles són iguals davant la llei, sense que pugui prevaler cap discriminació per motiu de naixença, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra condició>*.
- En l'**article 35**, parla del treball i la promoció a través del treball com un dret i com un deure que no admeten discriminació per raó de sexe.

4. Marc legal estatal

La *Llei Orgànica 3/2007 de 22 de març, per a la Igualtat Efectiva de Dones i Homes* neix de la necessitat que els poders públics adquireixin un compromís amb l'efectivitat de les mesures transformadores, que tenguin com a finalitat la igualtat de tracte i oportunitats.

A més, obliga a les Administracions públiques a avaluar, de manera periòdica, els seus àmbits d'actuació.

4. Marc legal estatal

Llei Orgànica 3/2007 de 22 de març, per a la Igualtat Efectiva de Dones i Homes

La característica principal d'aquesta llei és que abasta tots els àmbits d'actuació:

- Preveu conductes discriminatòries
- Planeja polítiques actives per fer efectiu el principi d'igualtat
- Estableix mesures de promoció de la igualtat efectiva en l'àmbit privat, especialment les empreses.

Malgrat aquesta llei ha afavorit molts avenços en matèria d'igualtat a Espanya, cal tenir en compte que encara queda molt de camí per recórrer per al compliment de molts de preceptes que s'estableixen en aquesta llei.

4. Marc legal autonòmic

A les Illes Balears la llei reconeix la igualtat entre homes i dones però malgrat haver-hi un marc normatiu que es va modificant i ampliant sovint encara és insuficient. El desplegament o aplicació de les lleis es fa a través de les polítiques públiques.

A Balears tenim:

- [l'Institut Balear de la Dona](#), dins de la Conselleria de Famílies i Afers Socials (IBDONA). S'encarrega d'impulsar les polítiques d'igualtat entre les dones i els homes a les Illes Balears.
- [l'Observatori per a la Igualtat a les Illes Balears](#), organisme consultiu i assessor creat per l'IBDONA.

4. Marc legal autonòmic

L'Observatori per a la Igualtat

Les àrees d'intervenció de l'Observatori són la violència masclista, la imatge pública de les dones, els àmbits d'exclusió social de les dones, la seva situació laboral, els àmbits educatius, la sexualitat i la salut de les dones.

4. Marc legal autonòmic

Servei 24 hores illes Balears

El Servei 24 hores és un servei especialitzat en l'atenció a la violència masclista: violència física, psicològica, econòmica, sexual (abusos, agressions i tracta), simbòlica, feminicidi i mutilació genital femenina.

És un servei d'atenció telefònica 24 hores i d'acompanyaments presencials, que té per **objectiu donar una resposta social telefònica (informació i assessorament)**, dur a terme acompanyaments a les dones víctimes de violències masclistes i activar els mecanismes i recursos necessaris en cada cas.

En cas d'emergència, telefonar sempre al **112** i al **016**

Què és el llenguatge sexista?

5. Llenguatge no sexista

Sexisme → Actitud que discrimina les persones pel seu sexe.

La tradició patriarcal té una expressió marcada en el llenguatge, que es dona a través de l'ocult i la **invisibilització del femení sota formes gramaticals masculines.**

Tòpics

- **Genera un excés d'ús de determinades paraules.** Sovint associam el llenguatge no sexista a la utilització de les formes dobles (per exemple: senyor/senyora) i es justifica l'ús del masculí genèric per economia del llenguatge. La llengua és rica en recursos i permet trobar solucions alternatives tant a les formes dobles com a l'ús constant del masculí genèric.
- **Si ja és correcte gramaticalment no s'ha de modificar.** La utilització de formes no sexistes i inclusives també és correcte gramaticalment. Es tracta de visualitzar el paper de les dones en la societat, de fer una passa endavant en la utilització del llenguatge, d'entendre que els documents i comunicacions que emanen de l'Administració tenen una importància clau en la societat com a exemple de bones pràctiques, per tant és completament necessari fer un esforç per intentar adaptar el llenguatge a la realitat d'avui dia.
- **Hi ha coses més importants per les quals lluitar.** El llenguatge que utilitzam modela comportaments i conductes personals i col·lectives, així que, sens dubte, ha de ser una prioritat.

5. Llenguatge no sexista

L'ús androcèntric del llenguatge

Ús androcèntric	Ús correcte
Les infermeres esperaven les ordres dels metges sobre el tractament dels pecients	El personal d'infermeria esperava coordinar amb el personal mèdic el tractament de les persones internades a l'hospital
Els subsaharians travessaren el territori amb les seves pertinences, dones i nins	Les famílies subsaharianes travessaren el territori amb les seves pertinences

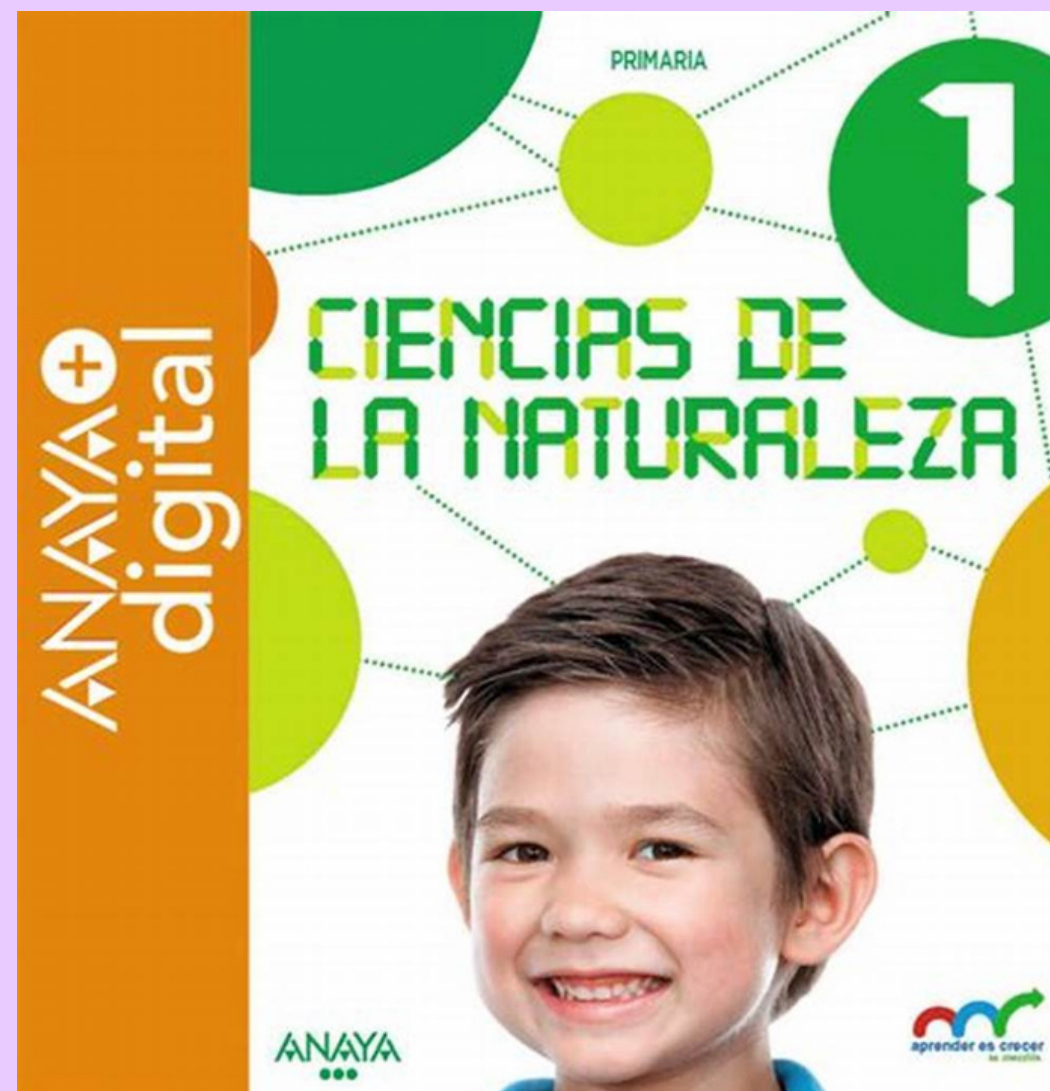
5. Llenguatge no sexista

L'ús sexista del llenguatge

Expressions amb connotacions sexistes	Què fem?
“Aquest noi és tan fresc”	Sovint la mateixa paraula té connotacions negatives quan ens referim a una dona i positives en l'home. Compte!
“Aquesta noia és tan fresca”	Sovint la mateixa paraula té connotacions negatives quan ens referim a una dona i positives en l'home. Compte!
“M’heu fet emocioar. Heu fet que sortís la meva part femcina”	Relacionar allò femení amb una cosa emocional, intuïtiva, relacionada amb cures i família... i allò masculí amb una cosa d'acció, pràctica, relacionada amb el camp laboral, els esports... reforça els estereotips sexistes i genera desigualtat. Hem d'evitar-ho.
“Juga a futbol tan bé com un home”	Relacionar allò femení amb una cosa emocional, intuïtiva, relacionada amb cures i família... i allò masculí amb una cosa d'acció, pràctica, relacionada amb el camp laboral, els esports... reforça els estereotips sexistes i genera desigualtat. Hem d'evitar-ho.

5. Llenguatge no sexista

Llenguatge gràfic

Professions

Irati Extandi

María Luisa Cabañero

Jane Goodall

Oti Cabadas

Comunicació igualitaria

- **Fes servir imatges lliures d'estereotips sexistes**, que fomentin el canvi social i contribueixin a combatre la violència sexista, racista, homòfoba i la discriminació per raó de sexe.
- **No abuis del masculí genèric.** Fer-ne un ús sistemàtic en un text pot resultar inapropiat, perquè amaga la presència de dones
- **Utilitza recursos de neutralització:** empra termes genèrics o abstractes, estructures impersonals o determinants sense marca de gènere i evita repetir els termes en masculí i femení constantment.
- **Visibilitza les dones** fent servir les formes femenines corresponents quan pertoqui.
- **Cuida l'ordre d'aparició:** En quin ordre han d'aparèixer homes i dones o noms femenins i masculins quan feim una enumeració?

Guía per a una comunicació no sexista

En lloc de	Ús correcte
Home d'Estat	Estadista Els i les estadistes
Els drets dels nins	Els drets de la infància
El candidat	Els/les candidats/tes Les persones que presenten la candidatura
Els joves	Els i les joves La joventut
Els adolescents	L'adolescència
Ancians	Ancians i ancianes Persones ancianes Gent gran Vellesa
Els adults	Els adults i les adultes Persones adultes Persones d'edat adulta
Els professors	El professorat El personal docent Les professores i els professors
Els alumnes	Les i els alumnes L'alumnat
Els electors	L'electorat Els electors i electores
Els funcionaris	Els funcionaris i funcionàries El funcionariat
Els embaixadors (o els delegats)	Els embaixadors i les embaixadores (o els delegats i les delegades)

EN LLOC DE:	POTS ESCRIURE:
L'interessat Els funcionaris El demandant Els menorquins Els auxiliars administratius	La persona interessada El personal funcionari La part demandant La població de Menorca El cos auxiliar administratiu

EN LLOC DE	PROPOSAM
Sr./Sra. Destinatari El/la sol·licitant _____, nascut/uda a _____, domiciliat/ada a _____,	Nom Destinació Nom: _____ Lloc de naixement: _____ Domicili: _____

4. Llenguatge no sexista

6. Perspectiva de gènere com a eina d'intervenció

Per garantir la perspectiva de gènere en els projectes d'intervenció social hi ha **dues estratègies** bàsiques que cal adoptar (aportades a la IV Conferència Mundial de les Dones de Beijing, 1995):

EMPODERAMENT DE LES DONES: procés mitjançant el qual les dones prenen consciència de les desigualtats de gènere, reconeixen les seves fortaleeses, i reclamen els drets i espais que els han estat negats històricament pel fet de ser dones. *Empowerment*.

TRANSVERSALITAT DE GÈNERE: dissenyar, implementar i avaluar **accions** identificant i preveient les desigualtats de gènere, integrant la perspectiva de gènere en tots els passos. *Gender mainstreaming*.

Activitat d'aula. PROPOSTA

En grups, sense emplear tecnologies, penseu una proposta en la qual es posi en pràctica els conceptes vistos a l'anterior diapositiva.

Posteriorment ho haureu d'explicar a la resta d'alumnat.

7. LA INTERSECCIONALITAT

La **INTERSECCIONALITAT** fa referència a la situació en la qual un tipus de discriminació interactua amb dos o més grups de discriminació, donant lloc a una situació única i singular.

Des del punt de vista del gènere, la interseccionalitat és el punt de trobada entre diferents tipus de discriminació que pateixen les dones (per exemple, raça, ètnia, classe, nivell econòmic, identitat gènere...).

